

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
“แนวทางความเป็นไปได้ของการยกเลิก
โทษประหารชีวิตในสังคมไทย ตามหลัก
สิทธิมนุษยชนสากล”

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

“แนวทางความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทย ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล”

๑. เรื่องเดิม	๑
๒. สรุปความเป็นมาของการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยสังเขป	๒
๓. กรอบแนวทางการดำเนินงาน	๔
*ระยะที่ ๑ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๖) ชั้นศึกษาความเป็นไปได้ในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒	๔
*ระยะที่ ๒ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๗) ขึ้นทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล	๖

บทสรุปข้อมูลทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ เรื่อง “รณรงค์ยกเลิกโทษประหารชีวิต”

ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับนานาชาติประเทศ

๑. วันต่อต้านโทษประหารชีวิตสากล	๗
๒. ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารและประเทศยังคงบทลงโทษประหารชีวิต	๗
๓. ประเทศในประชาคมอาเซียนที่ยกเลิกโทษประหารและยังคงบทลงโทษประหารชีวิต	๘
๔. การให้สัตยาบันรับรองสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องของประเทศต่าง ๆ จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔	๘
๕. โทษประหารชีวิตทั่วโลก	๑๐

ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

๑. รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๑๑
๒. ข้อมูลรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR)	๑๒
๓. สถานการณ์โทษประหารชีวิตในประเทศไทย	๑๓
๔. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา	๑๓
๕. ประมวลกฎหมายอาญาที่ระวางโทษประหารชีวิตสถานเดียว	๑๔

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

“แนวทางความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทย ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล”

.....

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ บริบทของประชาคมโลก

ปัจจุบัน แนวโน้มของการใช้โทษประหารชีวิตในหลายประเทศทั่วโลกมีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ และประเทศโดยส่วนใหญ่ได้ยุติการประหารชีวิตไปแล้วทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติ จึงเป็นผลให้หลายประเทศทั่วโลกเริ่มมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้วเกือบ ๑๔๐ ประเทศ^๑ อาทิ ประเทศออสเตรเลีย กัมพูชา แคนาดา ไชล์แลนด์ นอร์เวย์ เยอรมนี อังกฤษ สวีเดน สเปน เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมาการประหารชีวิตมีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการตัดศีรษะ การใช้กระแสไฟฟ้า การแขวนคอ การฉีดยาและการยิง เป็นต้น เหตุที่หลายประเทศหันมาตระหนักในเรื่องดังกล่าว โดยเล็งเห็นว่า การประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเพราะเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ ที่มนุษย์ทุกคนพึงมีสิทธินี้เสมอกันโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพ ชาติพันธุ์ ศาสนา หรือชาติกำเนิด เป็นสิทธิที่ไม่อาจพรากไปจากบุคคล โดยถือเสมือนเป็นเอกสิทธิติดตัวของคนทุกคนได้ ดังนั้น “การยุติการประหารชีวิตไม่ใช่การยกเลิกหรือสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดไม่รับโทษ แต่การยุติการประหารชีวิตเป็นการยุติการลงโทษที่ไม่คุ้มค่า ไม่สมเหตุผล และยังเป็นการลงโทษที่โหดร้าย ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังลดความเสี่ยงที่โทษประหารชีวิตจะถูกนำไปใช้กับผู้บริสุทธิ์”

ที่ผ่านมา นักสิทธิมนุษยชนในทั่วโลกสนับสนุนประเด็น “การยกเลิกโทษประหารชีวิต” เพราะเห็นว่า ระบบยุติธรรมทางอาญาย่อมมีความเสี่ยงที่เกิดการเลือกปฏิบัติและการตัดสินที่ผิดพลาดไม่มีระบบใดที่จะสามารถตัดสินได้อย่างเป็นธรรม สม่าเสมอ โดยไม่มีข้อบกพร่อง โดยเฉพาะการตัดสินให้ใครควรมีชีวิตอยู่หรือใครไม่ควรมีชีวิต การประหารชีวิตจึงเหมือนเป็นการทำลายชีวิตซึ่งขัดต่อศีลธรรมพื้นฐานในทุก ๆ ศาสนา หลายครั้งที่นักโทษที่ถูกประหารชีวิต คือ คนยากจน คนด้อยโอกาสซึ่งไม่สามารถว่าจ้างทนายความที่มีฝีมือเพื่อแก้ต่างให้กับตนเองได้ แสดงให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตยังถูกนำมาใช้แบบเลือกปฏิบัติหรือมีอคติทางเชื้อชาติและสถานะทางสังคม ซึ่งหากมีการประหารชีวิตไปแล้วก็จะไม่สามารถเรียกชีวิตกลับคืนมาได้ แม้ในภายหลังจะมีการสอบสวนว่าผู้ถูกประหารชีวิตนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม อีกทั้งการประหารชีวิตทุกวิธีก่อให้เกิดความทรมานต่อนักโทษอย่างแสนสาหัส และยังเห็นว่าการประหารชีวิตไม่ได้ยับยั้งอาชญากรรมรุนแรงหรือทำให้สังคมปลอดภัยขึ้นได้ กลับยิ่งจะทำให้สังคมเกิดความเลวร้ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือความเสี่ยงสะท้อนจากนักสิทธิมนุษยชน

๑.๒ บริบทของประเทศไทย

ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖) ขึ้น โดยเป็นแผนที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และเกิดขึ้นมาจากแนวนโยบายในหลายยุคสมัยของรัฐบาลต่อเนื่องมาโดยตลอด ตั้งแต่รัฐบาลโดยการนำของ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งมีการประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนฯ อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเป็นเครื่องมือหรือกรอบแนวทางหนึ่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ส่งเสริม ปกป้อง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนในชาติ ทั้งการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การพัฒนากฎหมายกลไกทางกฎหมาย รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย และการพัฒนาเครือข่ายทุกภาคส่วน ซึ่งประเด็น “กฎหมายที่

^๑ สื่อประชาสัมพันธ์ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลประเทศไทย ๒๗ มกราคม ๒๕๕๕ และงานวิจัยของนางสาวกนกวรรณ ขวัญดี นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “การยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทย” พ.ศ. ๒๕๕๐

มีอัตราโทษประหารชีวิตได้เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาให้มีการยกเลิกให้เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต” เป็นเพียงตัวชี้วัดหนึ่งจากหลายรายการที่กำหนดไว้ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖) ปรากฏในยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนากฎหมายและกลไกทางกฎหมาย รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน กลยุทธ์ที่ ๓.๑ ปรับปรุงกฎหมายและกลไกทางกฎหมาย รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๑.๓ ข้อเรียกร้องขององค์กรแอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย

แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย เป็นองค์กรอาสาสมัครระหว่างประเทศที่ทำงานเพื่อสิทธิมนุษยชน ในนามของภาคประชาสังคม ได้พยายามรณรงค์ให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทยมานานกว่า ๕ ปี ด้วยการพยายามศึกษา รณรงค์ เรียกร้องกับหน่วยงานภาครัฐ รัฐบาล องค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต่อสาธารณชน ที่จะผลักดันให้ประเทศไทยยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต โดยได้มีหนังสือที่ Al.Th.๐๑๕/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ กราบเรียนนายกรัฐมนตรี เพื่อให้รัฐบาลพิจารณาสนับสนุนแนวโน้มที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศในทางที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต ดังนี้

(๑) ประกาศยุติการประหารชีวิตในทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการโดยทันที เพื่อให้สอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ โดยมีเจตจำนงที่จะออกกฎหมายให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในท้ายที่สุด

(๒) ให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต และให้ใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตแทนภายในปี ๒๕๕๖

(๓) ประเทศไทยควรให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights)^๒

ดังนั้น ประเด็น “การยกเลิกโทษประหารชีวิต” เป็นประเด็นสำคัญที่ถูกหยิบยกมากล่าวถึงในหลายเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประเด็นหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยถือเป็นนโยบายสำคัญในระดับประเทศ ในนามของรัฐบาลไทย และกระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงควรมีการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าอย่างจริงจัง ช่วงระยะเวลาที่เหลืออยู่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ก่อนที่แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ จะหมดวาระลง เพื่อเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในด้านสิทธิมนุษยชนต่อเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

๒. สรุปความเป็นมาของการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยสังเขป

๒.๑ เพื่อผลักดันในเรื่องแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม จึงมีคำสั่งที่ ๓๑๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติในภาพรวมของกระทรวงยุติธรรม โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็น “การยกเลิกโทษประหารชีวิต” พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญจึงควรทำการศึกษาความเป็นไปได้ และจัดทำประชามติรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทั่วไปก่อนนำเสนอให้รัฐสภาพิจารณา โดยอาจแบ่งเป็นระยะในการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๖ ก่อนที่แผนฯ ฉบับที่ ๒ จะหมดวาระ เช่น ขั้นตอนแรกอาจมีการศึกษาเสนอให้มีการยกเลิกโทษประหารก่อนแล้วจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมายหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อนำเสนอให้รัฐสภาพิจารณา เป็นต้น^๓

^๒ หนังสือ แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย ที่ Al.Th.๐๑๕/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

^๓ รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติในภาพรวมของกระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓

๒.๒ เนื่องจาก “การยกเลิกโทษประหารชีวิต” เป็นประเด็นสำคัญที่ถูกหยิบยกมากล่าวถึงในหลายเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ ๖๕ (United Nations General Assembly – UNGA) ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศ ได้แจ้งถึงผลการแสดงท่าทีของประเทศไทยในการประชุมดังกล่าวว่า “ได้มีการงดออกเสียงไปก่อน” โดยมีได้แสดงท่าทีการคัดค้านหรือเห็นด้วย โดยถือเป็นการเปลี่ยนแปลงท่าทีครั้งสำคัญของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงท่าทีในครั้งนี้จะเป็นผลให้หลายประเทศติดตามกระบวนการ National debate ของไทยตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการนี้ กระทรวงการต่างประเทศมีความเห็นว่า หากกระทรวงยุติธรรมสามารถดำเนินการให้เกิดความก้าวหน้าตามแผนงานอย่างจริงจัง ก็จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยด้านสิทธิมนุษยชนในบริบทที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตได้ต่อไป^๔

๒.๓ การประชุมคณะกรรมการ Universal Periodic Review (UPR) สมัยที่ ๑๒ ณ สำนักงานองค์การสหประชาชาติ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยเป็นการนำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) โดยนายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในฐานะหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการนำเสนอรายงาน ให้แก่คณะทำงานซึ่งเป็นตัวแทนของประเทศต่าง ๆ โดยที่ประชุมได้เสนอแนะให้ประเทศไทยพิจารณายกเลิกหรืองดเว้นในการลงโทษประหารชีวิต เพื่อให้สอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒^๕

๒.๔ ที่ผ่านมามีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีการจัดเสวนาเรื่อง “โทษประหารชีวิต...สังคมไทยคิดอย่างไร” เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนเข้าร่วมเสวนา อาทิ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร นายนิติ จิตสว่าง ดร.วิรัช จิระแพทย์ รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ ประธานสมาคมสิทธิเสรีภาพของประเทศไทย (ดร.แดนทอง บริน) นางสาวสมศรี หาญอนันตสุขและผู้เข้าร่วมเสวนาจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีข้อคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งสรุปภาพรวมได้ใน ๒ ประเด็น กล่าวคือ (๑) ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต เนื่องจากขัดต่อหลักมนุษยธรรม โดยต้องมีมาตรการรองรับที่มีคุณภาพมาทดแทน เช่น การใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตอย่างแท้จริง หรือโดยกำหนดระยะเวลาจำคุกขั้นต่ำในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ควรได้รับโทษประหารชีวิต การปรับปรุงเรือนจำให้เหมาะสมกับนักโทษดังกล่าว การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ฯลฯ (๒) ไม่ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต เนื่องจากยังมีประโยชน์ในการป้องปรามและยับยั้งไม่ให้มีการกระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งการคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต จะทำให้ผู้ที่กระทำความผิดร้ายแรงได้ตระหนักถึงโทษที่จะได้รับ เกิดความเกรงกลัวและยับยั้งการกระทำความผิด^๖

๒.๕ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) ร่วมกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ได้แสดงเจตนารมณ์ที่ดีที่จะให้ความร่วมมือผลักดันการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว โดยได้เข้าพบและแจ้งให้ทราบถึงผลการดำเนินงานในฐานองค์กรของภาคประชาสังคม ที่สำคัญ ดังนี้

(๑) เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ เข้าพบอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อร่วมหารือแนวทางการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยสนับสนุนและให้ความร่วมมือในเรื่องของข้อมูล การช่วยสัมภาษณ์ผู้มีชื่อเสียงและมีอิทธิพลทางความคิดในสังคม เช่น ดารา นักการเมือง ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ สื่อมวลชน เป็นต้น และร่วมดำเนินงานตามกรอบแนวทางที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้วางไว้

^๔ หนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยช ๐๒๐๗/๓๗๗๘ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๓ และหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ แจ้งผลการแสดงท่าที ที่ กต ๑๐๐๒/๓๐๒ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

^๕ สรุปการประชุมคณะกรรมการ Universal Periodic Review (UPR) สมัยที่ ๑๒ นำเสนอปลัดกระทรวงยุติธรรม หน้า ๙

^๖ เอกสารข้อมูลสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและองค์กรเครือข่ายฯ หน้า ๙

(๒) เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ สมาคมผู้สื่อข่าวต่างประเทศแห่งประเทศไทย (FCCT) ชั้น Penthouse อาคาร Maneeya Center ๕๑๘/๕ โดยเป็นการเปิดเวทีอภิปราย “ประสบการณ์และแนวทางการรณรงค์การยกเลิกโทษประหารชีวิต ประเทศฟิลิปปินส์” โดยมี Mr. Aquilino Q Pimentel อดีตวุฒิสมาชิก จากประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่มีประสบการณ์และมีบทบาทมากที่สุดในการรณรงค์ให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตที่ประเทศฟิลิปปินส์เป็นผลสำเร็จ ในโอกาสที่มาเยือนไทย เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับประเทศไทย

(๓) เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ เข้าพบสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ของประเทศไทย เพื่อผลักดันในการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยคณะของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทยและ Mr. Aquilino Q Pimentel

(๔) เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๕ เข้าพบอธิบดีกรมฯ เพื่อหารือแนวทางเตรียมการยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศไทยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับ Mr. Aquilino Q Pimentel อดีตวุฒิสมาชิก จากประเทศฟิลิปปินส์ ถึงแนวทางการดำเนินงานยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศไทย

(๕) วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จัดประชุมเพื่อร่วมรับฟังการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของ Mr. Toshi Kasama ช่างภาพชาวญี่ปุ่น เกี่ยวกับประสบการณ์ในการรณรงค์ยุติโทษประหารชีวิต

(๖) วันที่ ๑๐ - ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับองค์กรแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักร และสถาบันเกอเธ่ จัดสัปดาห์ภาพยนตร์สิทธิมนุษยชน ตอน “เทศกาลหนังมีชีวิต” เนื่องในโอกาสวันยุติโทษประหารชีวิตสากล

(๗) วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ หารือร่วมกับนายอากิระ คิทานิ อดีตผู้พิพากษาศาลสูงของญี่ปุ่น เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานผลักดันให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต

๒.๖ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้จัดประชุมเพื่อร่วมพิจารณากรอบแนวทางการศึกษาความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนจากสำนักงานกิจกรรมยุติธรรม ดร.แดนทอง บรีน ประธานกรรมการสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) นายศรารุณี ประทุมราช นางสาวปริญญญา บุญฤทธิ์ฤทัยกุล ผู้อำนวยการแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย พร้อมผู้แทนจากทั้ง ๒ หน่วยงาน และผู้แทนจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยที่ประชุมเห็นชอบกรอบแนวทางการดำเนินงานที่วางไว้และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดบางรายการ

๓. กรอบแนวทางการดำเนินงาน

แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน และมีผลกระทบโดยตรงต่อความรู้สึกของประชาชนโดยรวมในประเทศไทย กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จึงได้วางกรอบแนวทางการดำเนินงานไว้ จากการระดมความคิดเห็นและรับฟังคำแนะนำในหลากหลายฝ่ายตามข้อ ๒.๖ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๖) ขึ้นศึกษาความเป็นไปได้ในการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากผู้แทนของทุกภาคส่วนทั่วประเทศ

สรุปสาระสำคัญ เป็นการร่วมดำเนินงานกับหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ นักวิชาการ ภาคประชาสังคม เพื่อศึกษาความเป็นไปได้บริบททั้งในและต่างประเทศ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มตัวแทนประชาชนจากทุกภาคส่วนทั่วประเทศ จำนวน ๑,๐๐๐ คน

- **วัตถุประสงค์**

(๑) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตและประเทศที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิต รวมถึงมาตรการ แนวทางต่าง ๆ รองรับหากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล

(๒) เพื่อศึกษาทบทวนกฎหมายภายในประเทศทุกฉบับที่มีการประหารชีวิต รวมถึงลักษณะแห่งคดีหรือความร้ายแรงของคดีที่มีการลงโทษ สถิติคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตและสถิติของการบังคับโทษประหารชีวิตของประเทศไทยย้อนหลัง ๑๐ ปี จนถึงปัจจุบัน

(๓) เพื่อรับฟังความคิดเห็นกลุ่มตัวแทนจากทุกภาคส่วนครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศในประเด็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตให้เป็นไปตามหลักการสิทธิมนุษยชนสากล

- **สรุปสาระสำคัญการดำเนินงาน ดังนี้**

กิจกรรม/ขั้นตอน	ช่วงเวลาที่จะดำเนินการ (ระบุเดือน/ปี)
กิจกรรมที่ ๑ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการยกเลิกกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ของประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตและประเทศที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิต รวมถึงมาตรการ แนวทาง ของประเทศต่าง ๆ เพื่อมารองรับหากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว พร้อมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าว	๒ เดือน/ปี ๒๕๕๖
กิจกรรมที่ ๒ ศึกษามาตรการลงโทษที่ใช้แทนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศต่าง ๆ ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว	๑ เดือน/ปี ๒๕๕๖
กิจกรรมที่ ๓ ศึกษากฎหมายภายในประเทศทุกฉบับที่มีการประหารชีวิต รวมถึงลักษณะแห่งคดีหรือความร้ายแรงของคดีที่มีการลงโทษ	๒ เดือน/ปี ๒๕๕๖
กิจกรรมที่ ๔ ศึกษาสถิติคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตและสถิติของการบังคับโทษประหารชีวิตของประเทศไทยย้อนหลัง ๑๐ ปี จนถึงปัจจุบัน	๒ เดือน/ปี ๒๕๕๖
กิจกรรมที่ ๕ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน ด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม/เหยื่ออาชญากรรม/บุคคลที่เคยได้รับคำพิพากษาตัดสินให้รับโทษประหารชีวิต และประชาชนทั่วไป จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน	๑ เดือน/ปี ๒๕๕๖
กิจกรรมที่ ๖ จัดประชุม Workshop ครอบคลุมทั้ง ๔ ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร จากผู้แทนของทุกภาคส่วนในทุกจังหวัดเพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเบื้องต้นในประเด็น “การยกเลิกโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต...สังคมไทยคิดเห็นอย่างไร” จำนวนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ คน	๓ เดือน/ปี ๒๕๕๖
กิจกรรมที่ ๗ สรุปรายงานผลการศึกษาและนำเสนอกรอบแนวทางการดำเนินงานต่อไปเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม ในประเด็น “การยกเลิกกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิต” ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ นำเสนอกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพิจารณา	๑ เดือน/ปี ๒๕๕๖

- **ผลที่คาดว่าจะได้รับ**

(๑) ได้ทราบกรอบแนวทางการดำเนินงานต่อไปเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม ในประเด็น “การยกเลิกโทษประหารชีวิต” ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒

(๒) ได้รับฟังความคิดเห็นกลุ่มตัวแทนจากทุกภาคส่วนทั่วประเทศในประเด็นการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยคำนึงถึงบริบทของสังคมไทย

(๓) ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานยกเลิกโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลที่ทัดเทียมกับนานาประเทศ

ระยะที่ ๒ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๗) ขันทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล

สรุปสาระสำคัญ หากผลการศึกษาในระยะที่ ๑ ควรให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตก็จะดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิต รวมถึงกำหนดมาตรการที่เหมาะสมรองรับหากประเทศไทยมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว

- **วัตถุประสงค์**

(๑) เพื่อทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่อัตราโทษประหารชีวิตให้มีมาตรการที่เหมาะสมรองรับการยกเลิก

(๒) เพื่อพิจารณามาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมรองรับการยกเลิกโทษประหารชีวิต

- **สรุปสาระสำคัญการดำเนินงาน** ดังนี้

กิจกรรม/ขั้นตอน	ช่วงเวลาที่ดำเนินการ (ระบุเดือน/ปี)
กิจกรรมที่ ๑ ศึกษาวิเคราะห์เพื่อทบทวนกฎหมายภายในประเทศที่มีอัตราโทษประหารชีวิต	๒ เดือน/ปี ๒๕๕๗
กิจกรรมที่ ๒ กำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อเตรียมการทดแทนหรือรองรับ หากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ทั้งในและต่างประเทศ	๓ เดือน/ปี ๒๕๕๗
กิจกรรมที่ ๓ จัดประชุมคณะกรรมการฯ พิจารณาทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิต และมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อมาทดแทนหรือรองรับหากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต	๒ เดือน/ปี ๒๕๕๗
กิจกรรมที่ ๔ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพิจารณาทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาทดแทนหรือรองรับหากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต	๒ เดือน/ปี ๒๕๕๗
กิจกรรมที่ ๕ สรุปผลการทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อมาทดแทนหรือรองรับหากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต และนำเสนอกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อเตรียมนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา	๓ เดือน/ ปี ๒๕๕๗

- **ผลที่คาดว่าจะได้รับ**

(๑) ประเทศไทยมีการทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิตให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล

(๒) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศมีการพัฒนาที่ทัดเทียมกับนานาประเทศ

(๓) มีมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อเตรียมการทดแทนหรือรองรับหากประเทศไทยมีการยกเลิกกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิตตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒

บทสรุปข้อมูลทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ เรื่อง “รณรงค์ยกเลิกโทษประหารชีวิต”

ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับนานาชาติประเทศ

๑. วันต่อต้านโทษประหารชีวิตสากล

ในปี ๒๕๔๖ พันธมิตรต่อต้านโทษประหารชีวิตโลก (World Coalition Against the Death Penalty - WCADP) ได้กำหนดให้วันที่ ๑๐ ตุลาคมเป็นวันต่อต้านโทษประหารชีวิตสากล โดยมีกิจกรรมรณรงค์พร้อมๆ กันกับสมาชิกกว่า ๖๐ ประเทศทั่วโลก ในปี ๒๕๕๑ มีกิจกรรมเรียกร้องให้ยุติโทษประหารชีวิตในเอเชีย มีการจัดกิจกรรมกว่า ๒๘๙ ครั้งในกว่า ๕๐ ประเทศทั่วโลก ในปีนี้ การเคลื่อนไหวในเอเชียประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก ผู้ต่อต้านโทษประหารชีวิตได้จัดกิจกรรมรณรงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งจดหมายประท้วงกว่า ๒๐,๐๐๐ ฉบับไปยังรัฐบาลประเทศอินเดีย ญี่ปุ่น ปากีสถาน เกาหลีใต้ ไต้หวัน และเวียดนาม ในประเทศไทย เมื่อปี ๒๕๕๓ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลจัดกิจกรรมรวบรวมรายชื่อผู้ที่คัดค้านโทษประหารชีวิตและเดินรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ให้แก่บุคคลทั่วไปในกรุงเทพฯ

๒. ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารและประเทศยังคงบทลงโทษประหารชีวิต

จากรายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิต ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตมีมากกว่าสองในสามของประเทศต่าง ๆ ในโลกได้ยกเลิกโทษประหารในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ ตัวเลขจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ปรากฏว่า (๑) ๙๖ ประเทศ ยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทุกประเภท (๒) ๙ ประเทศ ยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทั่วไปเท่านั้น (๓) ๓๕ ประเทศ ยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ รวม (๑) – (๓) จำนวนทั้งสิ้น ๑๔๐ ประเทศ ยกเลิกโทษประหารในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ เหลืออีก ๕๘ ประเทศ ยังคงบทลงโทษประหาร รายละเอียดปรากฏ รายชื่อประเทศที่แบ่งออกเป็นสี่กลุ่ม ได้แก่ ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทุกประเภท ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทั่วไปเท่านั้น ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ และประเทศซึ่งยังคงบทลงโทษประหาร

๒.๑ ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทุกประเภท ประเทศซึ่งไม่มีกฎหมายให้ลงโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมใดๆ ได้แก่ : แอลเบเนีย, อังดอร์รา, แองโกลา, อาร์เจนตินา, อาร์เมเนีย, ออสเตรเลีย, ออสเตรีย, อาเซอร์ไบจาน, เบลเยียม, ภูฏาน, บอสเนีย และเฮอร์เซโกวีนา, บัลแกเรีย, บุรุนดี, กัมพูชา, แคนาดา, เคปเวิร์ด, โคลัมเบีย, คุกไอร์แลนด์, คอสตาริกา, โกตดิวัวร์, โครเอเชีย, ไซปรัส, สาธารณรัฐเช็ก, เดนมาร์ก, จิบูตี, สาธารณรัฐโดมินิกัน, เอกวาดอร์, เอสโตเนีย, ฟินแลนด์, ฝรั่งเศส, กาบอง, จอร์เจีย, เยอรมัน, กรีซ, กินีบิสเซา, เฮติ, วาติกัน, ฮอนดูรัส, ฮังการี, ไอซ์แลนด์, ไอร์แลนด์, อิตาลี, คิริบาส, คีร์กีซสถาน, ลิกเตนสไตน์, ลิทัวเนีย, ลักเซมเบิร์ก, มาซิโดเนีย, มอลต้า, หมู่เกาะมาร์แชลล์, มอริเชียส, เม็กซิโก, ไมโครนีเชีย, มอลโดวา, โมนาโก, มอนเตเนโก, โมแซมบิก, นามิเบีย, เนปาล, เนเธอร์แลนด์, นิวซีแลนด์, นิกاراกัว, นีอูเอ, นอร์เวย์, ปาเลา, ปานามา, ปารากวัย, ฟิลิปปินส์, โปแลนด์, โปรตุเกส, โรมานี, รวันดา, ซามัว, ซานมารีโน, เซาตูเมและปรินซิ, เซเนกัล, เซอร์เบีย(รวมถึงโคโซโว), เซเชลส์, สโลวาเกีย, สโลวีเนีย, หมู่เกาะโซโลมอน, แอฟริกาใต้, สเปน, สวีเดน, สถานการณ์โทษประหารและการประหารชีวิตในปี ๒๕๕๔ ๓๒ สวิสเซอร์แลนด์, ทิมอร์เลสเต้, โตโก, ตรุกี, เดิร์กเมนีสถาน, ตูวาลู, ยูเครน, สหราชอาณาจักร, อุรุกวัย, อุซเบกิสถาน, วานูอาตู, เวเนซุเอลา

๒.๒ ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทั่วไปเท่านั้น ประเทศเหล่านี้เป็นประเทศซึ่งโทษประหารชีวิตมีไว้สำหรับอาชญากรรมบางประเภทเท่านั้น เช่น อาชญากรรมภายใต้

ธรรมนุญทหาร หรืออาชญากรรมซึ่งเกิดขึ้นจากเงื่อนไขที่เป็นข้อยกเว้นโบลิเวีย, บราซิล, ซิลี, เอลซาวาดอร์, ฟิจิ, อิสราเอล, คาซัคสถาน, ลัตเวีย, เปรู

๒.๓ ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ ประเทศเหล่านี้ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทั่วไป เช่น ฆาตกรรม แต่อาจถือได้ว่า ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ เนื่องจากได้ระงับการใช้โทษประหารในช่วงสิบปีที่ผ่านมา และยังเชื่อได้ว่า มีนโยบาย หรือระเบียบปฏิบัติที่จะไม่ลงโทษประหารชีวิต: แอลจีเรีย, สาธารณรัฐเบนิน, บรูไน, บูร์กินาฟาโซ, แคเมอรูน, สาธารณรัฐแอฟริกากลาง, สาธารณรัฐคองโก, เจริเทรีย, แกมเบีย, กานา, เกรเนดา, เคนยา, ลาว, ไลบีเรีย, มาดากัสการ์, มาลาวี, มัลดีฟส์, มาลี, มอริเตเนีย, โมร็อกโก, พม่า, นาอูรู, ไนเจอร์, ปาปัวนิวกินี, สหพันธรัฐรัสเซีย๓๗, เซียร์ราลีโอน, เกาหลีใต้, ศรีลังกา, ซูรินาม, สวาซิแลนด์, ทาจิกิสถาน, แทนซาเนีย, ตองกา, ตูนิเซีย, แซมเบีย

๒.๔ ประเทศซึ่งยังคงบทลงโทษประหาร ประเทศเหล่านี้ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทั่วไปอัฟกานิสถาน, แอนติกาและบาร์บูดา, บาฮามาส, บาร์เรน, บังคลาเทศ, บาร์เบโดส, เบลารุส, เบลีซ, บอตสวานา, ชาด, จีน, คอโมโรส, สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก, คิวบา, โดมินีกา, อียิปต์, อิควาดอร์, ฟิลิปปินส์, อิหร่าน, อิรัก, จาเมกา, ญี่ปุ่น, จอร์แดน, คูเวต, เลบานอน, เลโซโท, ลิเบีย, มาเลเซีย, มองโกเลีย, ไนจีเรีย, เกาหลีเหนือ, โอมาน, ปากีสถาน, คณะปกครองปาเลสไตน์, กาตาร์, เซนต์คิตส์และเนวิส, เซนต์ลูเชีย, เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์, ซาอุดีอาระเบีย, สิงคโปร์, โซมาเลีย, สาธารณรัฐซูดานใต้, ซูดาน, ซีเรีย, ไต้หวัน, ไทย, ตรินิแดดและโตเบโก, ยูกันดา, สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, สหรัฐอเมริกา, เวียดนาม, เยเมน, ซิมบับเว

๓. ประเทศในประชาคมอาเซียนที่ยกเลิกโทษประหารและยังคงบทลงโทษประหารชีวิต

จากข้อ ๒ สำหรับประเทศในประชาคมอาเซียนที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตและยังคงบทลงโทษประหารชีวิต ปรากฏ ดังนี้ (๑) ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทุกประเภท ได้แก่ ประเทศกัมพูชา ฟิลิปปินส์ (๒) ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ ได้แก่ ประเทศบรูไน พม่า และลาว และ (๓) ประเทศที่ยังคงบทลงโทษประหาร ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม และไทย

๔. การให้สัตยาบันรับรองสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องของประเทศต่าง ๆ จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔

ประชาคมประเทศต่าง ๆ ได้รับรองสนธิสัญญาระหว่างประเทศสี่ฉบับที่กำหนดให้ยกเลิกโทษประหาร สนธิสัญญาหนึ่งฉบับครอบคลุมระดับโลก ส่วนอีกสามฉบับครอบคลุมระดับภูมิภาค โดยเนื้อหาในส่วนนี้เป็นคำอธิบายโดยย่อถึงสนธิสัญญาทั้ง ๔ ฉบับและรายชื่อรัฐภาคีและประเทศที่ลงนามแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ (รัฐสามารถเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้วยการให้ภาคยานุวัติหรือการให้สัตยาบัน การลงนามเป็นการแสดงความจำนงที่จะเข้าเป็นภาคีในโอกาสต่อมาโดยการให้สัตยาบัน รัฐต่าง ๆ มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยต้องเคารพข้อบัญญัติในสนธิสัญญาที่ได้เข้าเป็นภาคี และต้องไม่กระทำการอันขัดต่อวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์ของสนธิสัญญาที่ได้ลงนามไว้^๗)

๔.๑ พิธีสารเลือกรับฉบับที่ ๒ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พิธีสารเลือกรับฉบับที่ ๒ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมุ่งให้เกิดการยกเลิกโทษประหาร และได้รับการรับรองจากสมาชิกส่วนใหญ่ องค์การสหประชาชาติในปี ๒๕๓๒ มีผลบังคับใช้ระดับโลก เป็นกฎบัตรที่กำหนดให้มีการยกเลิกโทษประหารอย่างสิ้นเชิง แต่อนุญาตให้รัฐภาคีสามารถใช้โทษประหารได้ในภาวะสงคราม หรือกรณีที่มีการประกาศข้อสงวนไว้ในช่วงที่ให้สัตยาบันหรือให้

^๗ รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิต ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ในภาคผนวก

ภาคยานุวัติต่อพิธีสาร รัฐใด ๆ ที่เป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง สามารถเข้าเป็นภาคีของพิธีสารได้รัฐภาคี: แอลเบเนีย, อันดอร์รา, อาร์เจนตินา, ออสเตรเลีย, ออสเตรีย, อาเซอร์ไบจาน, เบลเยียม, บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา, บราซิล, บัลแกเรีย, แคนาดา, เคปเวิร์ด, ชิลี, โคลอมเบีย, คอสตาริกา, โครเอเชีย, ไซปรัส, สาธารณรัฐเช็ก, เดนมาร์ก, จิบูตี, เอกวาดอร์, เอสโตเนีย, ฟินแลนด์, ฝรั่งเศส, จอร์เจีย, เยอรมัน, กรีซ, , ฮอนดูรัส, ฮังการี, ไอซ์แลนด์, ไอร์แลนด์, อิตาลี, คีร์กีซสถาน, ไลบีเรีย, ลิกเตนสไตน์, ลิทัวเนีย, ลักเซมเบิร์ก, มาซิโดเนีย, มอลต้า, เม็กซิโก, มอลโดวา, โมนาโก, มอนเตเนโกร, โมแซมบิก, นามิเบีย, เนปาล, เนเธอร์แลนด์, นิวซีแลนด์, นิการากัว, นอร์เวย์, ปานามา, ปารากวัย, ฟิลิปินส์, โปรตุเกส, โรมานี, รวันดา, ซานมารีโน, เซอร์เบีย, เซเชลล ๓๖๒๖ สโลวาเกีย, สโลวีเนีย, แอฟริกาใต้, สเปน, สวีเดน, สวิสเซอร์แลนด์, ทิมอร์เลสเต้, ตุรกี, เติร์กเมนิสถาน, ยูเครน, สหราชอาณาจักร, อุรุกวัย, อุซเบกิสถาน, เวเนซุเอลา (รวม ๗๓ ประเทศ) สถานการณ์โทษประหารและการประหารชีวิตในปี ๒๕๕๔ ๓๔ ลงนามแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน: กินีบิสเซา, โปแลนด์, เซาตูเมและปรินซิปี (รวม ๓ ประเทศ)

๔.๒ พิธีสารอนุสัญญาอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการยกเลิกโทษประหาร (PROTOCOL TO THE AMERICAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS ON THE ABOLITION OF DEATH PENALTY)

พิธีสารอนุสัญญาอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการยกเลิกโทษประหารได้รับการรับรองจากสมัชชาใหญ่องค์การรัฐอเมริกัน (Organization of American States) ในปี ๒๕๓๓ และกำหนดให้มีการยกเลิกโทษประหาร แต่อุญาตให้รัฐภาคีสามารถใช้โทษประหารได้ในภาวะสงครามหรือกรณีที่มีการประกาศข้อสงวนไว้ในช่วงที่ให้สัตยาบันหรือให้ภาคยานุวัติต่อพิธีสาร รัฐใด ๆ ที่เป็นภาคีของอนุสัญญาอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการยกเลิกโทษประหารสามารถเข้าเป็นภาคีของพิธีสารได้รัฐภาคี: อาร์เจนตินา, บราซิล, ชิลี, คอสตาริกา, เอกวาดอร์, ฮอนดูรัส, เม็กซิโก, นิการากัว, ปานามา, ปารากวัย, อุรุกวัย, เวเนซุเอลา (รวม ๑๒ ประเทศ)

๔.๓ พิธีสารฉบับที่ ๖ ของอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (PROTOCOL NO. ๖ TO THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS) พิธีสารฉบับที่ ๖ ของอนุสัญญาเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานแห่งยุโรป (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) เกี่ยวข้องกับการยกเลิกโทษประหาร ได้รับการรับรองจากสภายุโรป (Council of Europe) ในปี ๒๕๒๕ กำหนดให้มีการยกเลิกโทษประหารในช่วงปลอดสงคราม รัฐภาคีก็ยังอาจใช้โทษประหารต่อไปได้สำหรับความผิดทางอาญา “ในช่วงสงครามหรือใกล้จะมีสงคราม” รัฐใด ๆ ที่เป็นภาคีของอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปสามารถเข้าเป็นภาคีของพิธีสารได้รัฐภาคี: แอลเบเนีย, อันดอร์รา, อาร์เมเนีย, ออสเตรเลีย, อาเซอร์ไบจาน, เบลเยียม, บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา, บัลแกเรีย, โครเอเชีย, ไซปรัส, สาธารณรัฐเช็ก, เดนมาร์ก, เอสโตเนีย, ฟินแลนด์, ฝรั่งเศส, จอร์เจีย, เยอรมัน, กรีซ, ฮังการี, ไอซ์แลนด์, ไอร์แลนด์, อิตาลี, ลัตเวีย, ลิกเตนสไตน์, ลิทัวเนีย, ลักเซมเบิร์ก, มาซิโดเนีย, มอลต้า, มอลโดวา, โมนาโก, มอนเตเนโกร, เนเธอร์แลนด์, นอร์เวย์, โปแลนด์, โปรตุเกส, โรมานี, ซานมารีโน, เซอร์เบีย, สโลวาเกีย, สโลวีเนีย, สเปน, สวีเดน, สวิสเซอร์แลนด์, ตุรกี, ยูเครน, สหราชอาณาจักร ๓๖๑๙ ร (รวม ๔๖ ประเทศ) ลงนามแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน: สหพันธรัฐรัสเซีย (รวม ๑ ประเทศ) สถานการณ์โทษประหารและการประหารชีวิตในปี ๒๕๕๔ ๓๕

๔.๔ พิธีสารฉบับที่ ๑๓ ของอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (PROTOCOL NO. ๑๓ TO THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS) พิธีสารฉบับที่ ๑๓ ของอนุสัญญาเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานแห่งยุโรป (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) เกี่ยวข้องกับการยกเลิกโทษประหารในทุกพฤติการณ์ ได้รับการรับรองจากสภา ยุโรป (Council of Europe) ในปี ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการยกเลิกโทษประหารในทุกพฤติการณ์

รวมทั้ง ในช่วงสงครามหรือใกล้จะมีสงคราม รัฐใด ๆ ที่เป็นภาคีของอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปสามารถเข้าเป็นภาคีของพิธีสารได้รัฐภาคี: แอลเบเนีย, อันดอร์รา, ออสเตรีย, เบลเยียม, บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา, บัลแกเรีย, โครเอเชีย, ไซปรัส, สาธารณรัฐเช็ก, เดนมาร์ก, เอสโตเนีย, ฟินแลนด์, ฝรั่งเศส, จอร์เจีย, เยอรมัน, กรีซ, ฮังการี, ไอซ์แลนด์, ไอร์แลนด์, อิตาลี, ลิกเตนสไตน์, ลิทัวเนีย, ลักเซมเบิร์ก, มาซิโดเนีย, มอลตา, มอลโดวา, โมนาโก, มอนเตเนโกร, เนเธอร์แลนด์, นอร์เวย์, โปรตุเกส, โรมาเนีย, ซานมารีโน, เซอร์เบีย, สโลวาเกีย, สโลวีเนีย, สเปน, สวีเดน, สวิสเซอร์แลนด์, ตุรกี, ยูเครน, สหราชอาณาจักร (รวม ๔๒ ประเทศ) ลงนามแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน: อาร์เมเนีย, ลัตเวีย, โปแลนด์ (รวม ๓ ประเทศ)

๕. โทษประหารชีวิตทั่วโลก

๕.๑ ในอดีตที่ผ่านมา การลงโทษประหารชีวิต คือ โทษสูงสุดที่กฎหมายบัญญัติให้นักโทษที่ได้รับการพิพากษาถึงที่สุดแล้ว มีผลต้องถูกทำให้เสียชีวิตตามกระบวนการยุติธรรม โดยบุคคลที่กระทำหน้าที่นี้เรียกว่า เฆณฆาต ในอดีต จะใช้วิธีประหารชีวิตที่ส่งผลให้ประชาชนเกิดความกลัว และไม่กล้าที่จะกระทำความผิด เช่น

- การตัดศีรษะ (beheading, decapitation)
- การฝังทั้งเป็น (buried alive)
- การโยนลงไปในหลุมงู (snake pit) หรือ ประหารโดยใช้สัตว์ป่า แมลง
- การผ่าท้อง (disembowelment) ตัวอย่างเช่น [ฮาราคีรี](#)
- การเผาทั้งเป็น (burning to death)

นอกจากนี้ ยังมีวิธีประหารชีวิตเฉพาะชาติต่างๆ เช่น

- การหักหลัง (breaking back) ในชนชาติ [มองโกล](#)
- การแล่เนื้อ (slow slicing) ใน [จีน](#)
- การตรึงกางเขน (crucifixion) ใน [โรมันโบราณ](#)
- โทษประหารแบบ drawing and quartering ในอังกฤษ โดย [สมเด็จพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ ๑ แห่งอังกฤษ](#) เป็นผู้ริเริ่ม
- โทษประหารแบบ Scaphism หรือ The Boats ใน [เปอร์เซีย](#) เป็นต้น

ในปัจจุบัน โทษประหารชีวิตในหลายประเทศได้ถูกยกเลิกไป เนื่องจากเหตุผลทางมนุษยชน

๕.๒ โทษประหารชีวิตในปัจจุบัน การฉีดยาพิษเข้าร่างกาย

- **การฉีดยาพิษเข้าร่างกาย** เป็นวิธีการประหารชีวิตแบบนี้ เป็นการฉีดยาพิษเข้าไปในร่างกายของนักโทษ การประหารวิธีนี้ถูกใช้ใน [รัฐเท็กซัส](#) และ ในรัฐอื่น ๆ มีวิธีการเป็น ๓ ขั้นตอน ขั้นตอนที่ ๑ ฉีดยาโซเดียมไทโอเพนทอล หรือสารบาร์บิทูเรตเพื่อทำให้นักโทษหมดสติ ขั้นตอนที่ ๒ ฉีดยาแพนคูโรเนียมโบรมاید (Pancuronium Bromide) เพื่อทำให้กล้ามเนื้อต่างๆผ่อนคลาย และมีผลให้ ปอด และกะบังลมหยุดทำงาน ขั้นตอนที่ ๓ ฉีดยาโพแทสเซียมคลอไรด์ (Potassium Chloride; KCl) เข็มชั้น เพื่อ หัวใจ หยุดทำงาน หลายฝ่ายให้ความเห็นว่า "การประหารชีวิตด้วยการฉีดยาพิษนี้เป็นวิธีการที่มีมนุษยธรรมมากที่สุด" แต่นายแพทย์ กล่าวว่า วิธีการประหารชีวิตวิธีนี้จะกระทำได้ยาก ถ้าหากว่านักโทษผู้นั้นติด ยาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักโทษประหาร โดยใช้วิธีนี้ [กรมราชทัณฑ์](#) [รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา](#) เรือรบจำทหาร และเรือรบแต่ละรัฐอีก ๓๒ รัฐ ได้ใช้วิธีนี้ ในการประหารชีวิตนักโทษ ปัจจุบันประเทศไทยใช้วิธีการประหารชีวิตแบบนี้

- **การนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า** นักโทษจะต้องนั่งอยู่ที่เก้าอี้ซึ่งถูกสร้างโดยเฉพาะ นักโทษจะถูกโกนผมและขนตามร่างกายออกทั้งหมด เพื่อจะทำให้ กระแสไฟฟ้า เข้าไปในร่างกายของนักโทษได้ง่าย เมื่อมีการเปิด กระแสไฟฟ้า ร่างกายของนักโทษ ก็จะกระตุกโดยมีผ้าคาดรัดตัวไว้เกิดอาการอาเจียน ปัสสาวะ อุจจาระ

ออกทั้งหมด ผู้ที่เคยเห็นโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการนี้กล่าวว่า จะได้กลิ่นใหม่ด้วย ปริมาณ [กระแสไฟฟ้า](#)ที่ใช้ในการประหารชีวิต จะแตกต่างกันไปตามระบบของแต่ละรัฐ โดยจะคำนึงถึงน้ำหนัก ตัวของผู้ต้องขังด้วย เช่นใน [รัฐจอร์เจีย](#) นักโทษประหารจะได้รับกระแสไฟฟ้า ๒,๐๐๐ [โวลต์](#). เป็นเวลา ๔ วินาที จากนั้น ๑,๐๐๐ โวลต์. อีก ๗ วินาที และ ๒๐๘ โวลต์ อีก ๒ นาที และนำศพไปแช่ในน้ำอุ่นต่ออีก ๓ นาที

- **การประหารโดยการรมแก๊ส** นักโทษจะต้องอยู่ในห้อง หรือตู้ที่ไม่มีอากาศเข้าได้ และมีช่องใส่สาร [โพแทสเซียมไฮยาไดรด์](#) หรือ [โซเดียมไฮยาไดรด์](#) ผสมกับ [กรดไฮโดรคลอริก](#) จะทำให้เกิด แก๊ส [ไฮโดรไซยานิก](#) ซึ่งจะทำลายความสามารถในการผลิตฮีโมโกลบินในเม็ดเลือด นักโทษจะหมดสติในเวลาไม่กี่วินาที และจะเสียชีวิตในเวลาอีกไม่นานนัก หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ซึ่ง สวมชุดและหน้ากากป้องกันแก๊สจะทำความสะอาดศพนักโทษ โดยปราศจากสารพิษ ใน [ประเทศสหรัฐอเมริกา](#) มี ๗ รัฐ ที่ใช้วิธีการประหารแบบนี้

- **การแขวนคอ** เจ้าหน้าที่จะผูกเชือกที่คอของนักโทษประหาร จากนั้นประตูลงซึ่งอยู่ที่พื้นใต้ นักโทษจะเปิดออก นักโทษก็จะตกลงไปซึ่งจะทำให้คอของนักโทษนั้น หักลง ทำให้นักโทษ [เสียชีวิต](#) ในทันที เพื่อป้องกันการที่คอกนักโทษจะขาด เจ้าหน้าที่ต้องคำนวณ ความยาวของเชือกให้สัมพันธ์กับน้ำหนักตัวของนักโทษ [รัฐวอชิงตัน](#) และ [รัฐเดลาแวร์](#) ใช้วิธีการประหารชีวิตแบบนี้ ส่วน [รัฐนิวแฮมป์เชียร์](#) จะใช้วิธีดังกล่าว ถ้าหากวิธีการฆัดสารพิษเข้าร่างกายถูกห้ามใช้

- **การยิงเป้า** จะมีเจ้าหน้าที่ ๕ คน ถือ [ปืน](#) เล็งไปที่นักโทษประหาร แต่บางคนจะถือ [ปืน](#) ที่ไม่มีลูกกระสุน ดังนั้น จะไม่สามารถ ทราบได้ว่า [เพชรฆาต](#) คือใครนักโทษชาย [แกรรี กิลมอร์](#) ถูกตัดสินประหารชีวิตโดยวิธีการนี้ [รัฐยูทาห์](#) ในปี ๑๙๗๗ ซึ่งนับเป็นนักโทษประหารชีวิตรายแรกของ [สหรัฐอเมริกา](#) ที่ถูกตัดสินประหารชีวิตด้วยการยิงเป้าที่มีขึ้นใน [สหรัฐอเมริกา](#) ตั้งแต่ปี ๑๙๖๗ ปัจจุบันวิธีการนี้ยังมีใช้อยู่ใน [รัฐโอดาโฮ](#) และ [ยูทาห์](#) ส่วนใน [รัฐโอคลาโฮมา](#) จะนำเอาวิธีการนี้มาใช้ถ้าหากวิธีการรมแก๊สถูกสั่งห้าม^๘

ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

๑. รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญในปี พ.ศ.๒๕๕๒ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ได้กล่าวไว้ในรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนฯ ซึ่งจากการติดตามข้อมูลพบว่า ประเทศไทยได้งดเว้นการประหารชีวิตมาเป็นเวลา ๖ ปีแล้ว แม้ศาลจะมีการพิพากษาลงโทษประหารชีวิตในหลายกรณี แต่เป็นที่น่าเสียดายยิ่งว่า มีการลงโทษประหารชีวิตผู้ต้องขังเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๒ ที่ผ่านมานี้ ถือเป็นการปฏิบัติที่สวนทางกับกระแสโลก โดยในการประชุมใหญ่สหประชาชาติ เมื่อปี ๒๕๕๑ มีมติให้ระงับการลงโทษประหารชีวิตทั่วโลก แต่รัฐบาลไทยในขณะนั้นกลับลงมติคัดค้าน ทั้งนี้ โดยหลักสากลแล้ว โทษประหารชีวิตถือเป็นการล่วงละเมิดสิทธิในการมีชีวิต และถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นการปฏิบัติหรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยี ศักดิ์ศรี ตามมาตรา ๕ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

เนื่องจาก ประเด็นโทษประหารชีวิตเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสาธารณชน ทาง กสม. จึงได้จัดเสวนาเพื่อรวบรวมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น **เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒** โดยผลของการเสวนามีข้อคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งสรุปภาพรวมได้ใน ๒ ประเด็น กล่าวคือ (๑) **ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต** เนื่องจากขัดต่อหลักมนุษยธรรม โดยต้องมีมาตรการรองรับที่มีคุณภาพมาทดแทน เช่น การใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตอย่างแท้จริง หรือโดยกำหนดระยะเวลาจำคุกขั้นต่ำในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ควรได้รับโทษประหารชีวิต การปรับปรุงเรือนจำให้เหมาะสมกับนักโทษดังกล่าว การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ฯลฯ (๒) **ไม่ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต** เนื่องจากยังมีประโยชน์ในการป้องปรามและยับยั้งไม่ให้มีการกระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งการคงไว้ซึ่งโทษดังกล่าว จะทำให้ผู้ที่กระทำความผิดร้ายแรงได้ตระหนักถึง

^๘ C:\Documents and Settings\WinXP\ADN\Desktop\โทษประหารชีวิต\โทษประหารชีวิต - วิกีพีเดีย.mht

โทษที่จะได้รับ เกิดความเกรงกลัวและยับยั้งการกระทำดังกล่าว ทั้งนี้ กสม. จะได้นำผลการเสวนาไปประกอบการพิจารณาดำเนินการให้ได้อย่างยุติในเรื่องนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนต่อไป

๒. ข้อมูลรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR)^๙

จากรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยภายใต้กระบวนการ UPR นั้น หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ UPR โดยมีกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลัก ซึ่งได้กล่าวถึงสิ่งที่ดีที่ประเทศไทยได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตต่อผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี และไม่ใช่โทษประหารชีวิตกับหญิงมีครรภ์และบุคคลวิกลจริต โดยการลงโทษประหารชีวิตจะใช้เฉพาะกับผู้ก่ออาชญากรรมร้ายแรงหรือคดีอุกฉกรรจ์ โดยจะมีการขอพระราชทานอภัยโทษให้กับนักโทษในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งนักโทษประหารชีวิตจะได้รับการลดโทษเป็นจำคุกตลอดชีวิตแทน ทั้งนี้ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการรับฟังความเห็นเกี่ยวกับเรื่องโทษประหารชีวิตจากประชาชนทั่วประเทศ

ภายหลังจากการนำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์ ต่อคณะทำงาน UPR เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะด้านสิทธิมนุษยชนจากคณะทำงานดังกล่าว จำนวน ๑๗๒ ข้อ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ให้คำรับรองข้อเสนอแนะด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้รับจำนวน ๑๓๔ ข้อ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะด้านสิทธิมนุษยชนที่คณะรัฐมนตรีไม่ได้มีมติให้คำรับรองมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต จำนวน ๑๐ ข้อ ที่เสนอโดยประเทศต่าง ๆ ดังนี้^{๑๐}

- (๑) ย้ายการกระทำผิดที่ไม่ใช่ความรุนแรงออกจากกลุ่มที่ต้องโทษประหารชีวิต (ฮังการี)
- (๒) ออกกฎหมายเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตตามที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และทบทวนการใช้โทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด (ตุรกี)
- (๓) เปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษอื่น และระงับการใช้โทษประหารชีวิตโดยเร็วที่สุดเพื่อนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด (ฝรั่งเศส)
- (๔) ระงับการใช้โทษประหารชีวิตโดยทันที เพื่อนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสมบูรณ์ตามที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (สโลวาเกีย)
- (๕) หันกลับไปสู่การระงับการบังคับโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ และเสริมสร้างการหาหรือสาธารณชนที่จำเป็นในเรื่องนี้ เพื่อเป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด (สเปน)
- (๖) ระงับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในทุกกรณีและยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด (สวิสเซอร์แลนด์)
- (๗) ทบทวนการใช้โทษประหารชีวิต (สโลวีเนีย)
- (๘) พิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิต (บราซิล)
- (๙) พิจารณาการยกเลิกโทษประหารชีวิต (อาร์เจนตินา)
- (๑๐) ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง แม้ในกรณีความผิดร้ายแรง (นิการากัว)

^๙ รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) และข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ ของกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

^{๑๐} สำนักกิจการยุติธรรม รายงานประเด็นดังกล่าวถึงปลัดกระทรวงยุติธรรม หนังสือ ที่ ยธ ๐๙๐๔/๙๖๘ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๓. สถานการณ์โทษประหารชีวิตในประเทศไทย^{๑๑}

ประเทศไทยมีผู้ต้องขังเด็ดขาดที่อยู่ระหว่างรอการประหารชีวิตจำนวน ๗๑ คน ทั้งหมดเป็นผู้ต้องขังชายซึ่งอยู่ในการควบคุมของเรือนจำกลางบางขวาง การประหารชีวิตมีขึ้นครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๒ คนในคดียาเสพติด และก่อนหน้านั้นมีการประหารชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ทั้งนี้จากการเก็บสถิติการประหารชีวิต ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๘ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ มีการประหารชีวิตผู้ต้องขังที่มีอายุไม่ถึง ๒๐ ปี จำนวน ๒ คน มีการประหารชีวิตผู้ต้องขังหญิง จำนวน ๓ คน และเป็นผู้ต้องขังที่ถูกประหารชีวิตทั้งสิ้น ๓๒๕ คน

๔. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา^{๑๒}

คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณา ศึกษา ติดตาม ตรวจสอบ และส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงกระบวนการในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต และกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของนักโทษประหารชีวิตของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๐๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒ โดยคณะอนุกรรมการฯ มีข้อเสนอแนะต่อประเด็นดังกล่าว ดังนี้

(๑) ประเทศไทยมีความระมัดระวังต่อการลงโทษประหารชีวิตค่อนข้างมากและมีจุดเด่นที่สำคัญที่ต่างประเทศไม่มี ได้แก่ การให้นักโทษประหารชีวิตมีสิทธิในการยื่นถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวทำให้โทษประหารชีวิตของประเทศไทยไม่ได้สิ้นสุดเมื่อศาลมีคำพิพากษา นอกจากนี้ นักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตก็ยังมีโอกาสได้รับการลดหย่อนหรือได้รับการลงโทษจริงน้อยลง ดังนั้น ประเด็นที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมจึงไม่ใช่การมีหรือไม่มีโทษประหารชีวิต แต่น่าจะเป็นเรื่องของการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สถานที่คุมขัง จำนวนของเจ้าหน้าที่หรือวิธีการบริหารจัดการ ทั้งนี้ เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดยิ่งขึ้น

(๒) ประเทศไทยควรมีการอธิบายให้ที่ประชุมสหประชาชาติและประเทศต่าง ๆ ได้ทราบถึงขั้นตอนการประหารชีวิตของประเทศไทย โดยเฉพาะลักษณะของการอภัยโทษซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิของนักโทษ และการที่ประเทศไทยยังคงจำเป็นที่จะต้องคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต

(๓) ประเทศไทยมีการลงโทษด้วยวิธีการประหารชีวิตมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยถือว่าการชดใช้ความผิดโดยการให้ตายตกตามกัน แต่ในปัจจุบันจากแนวคิดว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดต่อสิทธิของบุคคล อีกทั้งการลงโทษบางอย่างก็อาจมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง รวมทั้งอาจเป็นโทษที่มีความรุนแรงเกินไป ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณาทบทวนเพื่อปรับปรุงระหว่างกำหนดโทษให้มีความสอดคล้องและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

(๔) ตามกฎหมายอาญา กรณีที่จะได้รับโทษประหารชีวิตจะต้องเป็นการกระทำที่มีลักษณะพิเศษ เช่น การกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน การฆ่าอย่างทารุณ การประสงค์ต่อทรัพย์แต่ทำให้เจ้าทรัพย์ถึงแก่ความตาย ซึ่งตามหลักอาชญาวิทยาหรือหลักพันธุวิทยา แม้ว่าการประหารชีวิตจะถือเป็นมาตรการลงโทษที่รุนแรง เพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้มีการก่ออาชญากรรมในลักษณะข้างต้น แต่ก็ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ว่ามีส่วนช่วยให้ปัญหาอาชญากรรมรุนแรงลดลงได้หรือไม่

^{๑๑} สำนักกิจการยุติธรรม รายงานประเด็นดังกล่าวถึงปลัดกระทรวงยุติธรรม หนังสือ ที่ ยธ ๐๙๐๔/๙๖๘ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕

^{๑๒} สำนักกิจการยุติธรรม รายงานประเด็นดังกล่าวถึงปลัดกระทรวงยุติธรรม หนังสือ ที่ ยธ ๐๙๐๔/๙๖๘ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๕. ประมวลกฎหมายอาญาที่ระวางโทษประหารชีวิตสถานเดียว

๕.๑ ตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ มาตรา ๑๐๗ ผู้ใดปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ ต้องระวางโทษประหารชีวิต... มาตรา ๑๐๙ ผู้ใดปลงพระชนม์พระราชินีหรือรัชทายาท หรือฆ่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษประหารชีวิต... และมาตรา ๑๑๑ ผู้ใดเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๗ ถึง มาตรา ๑๑๐ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

๕.๒ ตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย มาตรา ๒๘๙ ซึ่งเป็นลักษณะความผิดที่รุนแรง ได้แก่ (๑) ฆ่าบุพการี (๒) ฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ (๓) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว (๔) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (๕) ฆ่าผู้อื่นโดยทรามานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย (๖) ฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่นหรือ (๗) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอา หรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้ ต้องระวางโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นกฎหมายที่ระวางโทษประหารชีวิตสถานเดียว

ในการนี้ การพิจารณาตามข้อ ๕.๑ และ ข้อ ๕.๒ ศาลจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แห่งคดีและข้อเท็จจริงแห่งคดีประกอบการพิจารณาด้วยในการตัดสินประหารชีวิต

ชื่อเอกสาร	บทสรุปสำหรับผู้บริหาร “ประเด็นการหารือและแนวทางความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทย ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล”	
ประเภทเอกสาร	เอกสารบทสรุปสำหรับผู้บริหาร ขนาด เอ ๔	
ที่ปรึกษา	พันตำรวจเอกณรัชต์ เศวตน์นันทน์	อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
	นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช	รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
	นางจันทร์ชม จินตยานนท์	ผู้อำนวยการสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา
	นายสมชาย คมกริส	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
ผู้จัดทำและเรียบเรียง	นางสาวจิฬารณณ์ ตามชู	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
	นางสาวนรีลักษณ์ แพไชยภูมิ	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
	นายอานนท์ ยังกุณ	นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
	นายภูมิกร ก้อนแก้ว	ผู้ช่วยปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน
จำนวนพิมพ์	๑๐ เล่ม ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๖	
แหล่งเผยแพร่	นำเสนอผู้บริหารเพื่อโปรดทราบ	
หน่วยงานที่จัดพิมพ์	กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๒๗๔๖, ๕๒, ๕๗	